

noutăți

în cercetarea minorităților naționale din România

▪ cărți

Ádám Bíborka: *Román emlékünnepek Háromszéken. Etnicitás és reprezentáció. [Ceremonii comemorative românești din Trei Scaune. Etnicitate și reprezentare] (Dissertationes Ethnographicæ Transylvanicæ.)* Editat de Jakab Albert Zsolt. Kolozsvár: Kriza János Néprajzi Társaság, 2020. 275 p.

Volumul oferă o imagine de ansamblu despre evoluția și construirea sărbătorilor naționale românești din județul Covasna și din reședința de județ, Sfântu Gheorghe, respectiv despre reprezentările acestora în presa locală de limbă maghiară și percepția lor de către comunitățile locale, între 1918 și 2015. Cercetarea este bazată pe teoria lui Foucault în privința analizei discursului, respectiv pe rezultatele lui Assmann, Barth și Eriksen, cu ajutorul cărora au fost realizate analize de conținut detaliate cu privire la reprezentările din cadrul presei maghiare scrise a patru sărbători naționale românești importante (24 Ianuarie, 9-10 Mai, 23 August și 1 Decembrie). Au fost analizate în mod sistematic schimbările consecutive de sens ale sărbătorilor și structura acestora. Rezultatele indică în mod clar că în Trei Scaune sărbătorile naționale românești s-au stabilit încet și în mod treptat de-a lungul secolului 20 și au dobândit noi funcții și înțelesuri simbolice în urma fiecărei schimbări socio-politice importante.

Volumul integral (cu rezumat și cuprins în limba română și engleză) poate fi consultat [aici](#).

Babeș-Fruchter, Adina - Bărbulescu, Ana (eds.): *The Holocaust in South-Eastern Europe. Historiography, Archives Resources and Remembrance. [Holocaustul în Europa de Sud-Est. Istoriografie, surse arhivistice, memorie]* Wilmington: Vernon Press, 2021. 306 p.

Studiile aduse laolaltă în volumul de față oferă o analiză a spațiului Europei de Sud-Est din perspectiva construcțiilor istoriografice și mnemonice asociate Holocaustului. Pornind de aici, editorii au urmărit trei direcții analitice distincte: 1) să facă vizibil drumul, adesea sinuos, parcurs de țările din această regiune pentru a dezvolta domeniul studiilor despre Holocaust; 2) să marcheze bogăția colecțiilor arhivistice referitoare la Holocaustul din Europa de Sud-Est și multiplicitatea temelor de cercetare încă subreprezentate în istoriografie; și 3) să evidențieze dificultățile cu care societățile din această parte a Europei încă se confruntă atunci când este adusă în discuție participarea locală la Holocaust. Volumul propune o perspectivă interdisciplinară ce îmbină modele teoretice dezvoltate în sociologie, științe politice și/sau istorie aducând, totodată, în atenție episoade ale Holocaustului din Europa de Sud-Est puțin cunoscute publicului.

Cuprinsul și alte informații suplimentare găsiți pe pagina web a editurii, [aici](#).

Bárdi Nándor - Éger György - Filep Tamás Gusztáv (eds.): *Magyarok Romániában (1990-2015). Tanulmányok az erdélyi magyarságról. [Maghiari în România (1990-2015). Studii despre maghiarii din Transilvania]* Kolozsvár: Erdélyi Múzeum-Egyesület - Kriterion Kiadó, 2020. 354 p.

Volumul de față reprezintă ediția a doua, adăugită, a volumului apărut în 2017 (Budapesta: Károli Gáspár Református Egyetem - L'Harmattan Kiadó). Studiile din volumul de față explorează și schimbările apărute după 2010, iar din punct de vedere tematic analizele sunt axate pe situația demografică, socială, lingvistică, educațională, legală, politică, viața religioasă și mass-media din ultimul sfert de veac ale maghiarilor din Transilvania. Perspectiva este completată și de un scurt istoric cuprinzând perioada 1918-1989. Autorii studiilor sunt cercetători ai institutelor care se ocupă de cercetarea minorităților (în Cluj și Budapesta), respectiv cercetători experți în domenii specifice ale politicilor publice: Bárdi Nándor, Kiss Tamás, Horváth István, Fábrián Gyula, Csata Zsombor, Toró Tibor, Székely István Gergő, Papp Z. Attila, Márton János, Kiss

Dénes, Magyari Tivadar.

Cuprinsul poate fi vizualizat pe pagina web a Institutului pentru Cercetarea Minorităților (Budapesta), [aici](#).

Corobca, Liliana (ed.): *Panorama comunismului în România*. Editura Polirom, 2020. 1152 p.

Volumul a fost publicat cu sprijinul Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc. Lucrările celor 47 de autori, specialiști din mediul științific, cultural, social ș.a., oferă o analiză temeinică a celor mai importante realități ce țin de regimul comunist din România (1945-1989), de la represiune, colectivizare și deportare, la muzică, teatru ori sport. La 30 de ani după căderea comunismului, volumul propune subiecte noi și interpretări inedite și se conturează drept cea mai ambițioasă și mai complexă lucrare de sinteză în domeniu. Volumul conține și o serie de articole dedicate minorităților etnice - maghiari, romi, germani, evrei, turci și tătari. În ordinea lor din volum, acestea sunt următoarele: Dalia Báthory: *Maghiarii din România în comunism: între internaționalism și naționalismul românesc*; Corneliu Pintilescu: *Minoritatea germană*; Liviu Rotman: *Evreii în România comunistă*; Manuela Marin: *Romii și regimul comunist din România*; Andriana Cupcea și Metin Omer: *Turcii și tătarii musulmani în perioada comunistă*.

Cuprinsul volumului poate fi vizualizat pe pagina web a ICCMER, [aici](#).

Mai multe informații vedeți pe pagina web a editurii, [aici](#).

Dobos Balázs: *A személyi elvű kisebbségi autonómiák Kelet-Közép-Európában*. [Autonomiile minoritare în Europa Centrală și de Est pe baza principiului autonomiei personale] Budapest: Társadalomtudományi Kutatóközpont - Kalligram, 2020. 248. o.

În ciuda faptului că nu a fost încă definit uniform, conceptul autonomiei și fezabilitatea acesteia continuă să-i țină în febră atât pe teoreticieni, cât și pe politicieni încă din secolul al XIX-lea, când a fost gândit modelul statului național. Autonomia minorităților pe baza principiului personal constituie una dintre variantele de bază. Nu întâmplător, această variantă s-a răspândit în Europa Centrală și de Est, o regiune profund afectată de experiențe istorice nefericite și care respinge toate formele de diferențiere teritorială. Cum se materializează această autonomie? Ea este autoguvernarea minoritară realizată în diferite forme în perioada de după schimbarea regimului comunist. Studiile de caz despre Ungaria, Estonia, Croația, Serbia și Slovenia relevă faptul cum autoguvernarea afectează viața minorităților și care sunt principiile care stau la baza ei în fiecare țară. Volumul trece în revistă toată problematica, de la căile legislative, forme de votare și până la funcționarea autoguvernării, fără a ocoli probleme sensibile, precum este fenomenul de *etno-business*.

Cuprinsul și introducerea sunt accesibile [aici](#).

Falusi Norbert: *Két nemzet határán. Erdélyi nemzetépítők az európai nagy változásban (1900-1925)*. [La granița între două națiuni: făuritorii naționali din Transilvania în perioada de schimbare politică a Europei] Kolozsvár: Erdélyi Múzeum-Egyesület - Kriterion Kiadó, 2020, 364 p.

Există multe interpretări despre dezintegrarea monarhiei austro-ungare, iar observatorul de azi tinde să perceapă trecutul din perspectiva deznodământului, încorporat în narațiunile contemporane, uneori rupte din context. Printr-un studiu de caz asupra Transilvaniei, această carte interoghează actori relevanți în încercarea de a clarifica dilemele de acum 100 de ani, care au apărut de fapt la nivel național și au cutremurat regiunea. Astfel, dreptul de vot, problema naționalității, sau politicile de proprietate au fost controversate pe care cartea le tratează în contextul relațiilor româno-maghiare-germane. Aflăm cine au fost făuritorii naționali regionali ai maghiarilor din Transilvania, care au fost strategiile politice, economice și sociale dezvoltate înainte de 1918 și în anii '20.

Cuprinsul și introducerea sunt accesibile [aici](#).

Gazda Klára: *Főnemesek a múlt időben. A zabolai gróf Mikes nemzetség uzoni ága és rokonsági köre.* [Mari aristocrați în timpul trecător. Ramura de Ozun și relațiile de rudenie ale conților Mikes de Zábala] (Dissertationes Ethnographicæ Transylvanicæ.) Editat de Jakab Albert Zsolt. Kolozsvár: Kriza János Néprajzi Társaság, 2020. 227 p.

Volumul de față oferă o incursiune în istoria, relațiile de rudenie și momentele de cotitură ale familiei conților Mikes restabilită în localitatea Ozun, pe baza documentelor familiale scrise și în imagini, păstrate sau completate ulterior, a amintirilor personale, respectiv a literaturii de specialitate. Prezintă strămoșii mai apropiați ai familiei, povestea acestora, semnalând și funcțiile, titlurile deținute de aceștia.

Încă din secolul al XVI-lea familia Mikes era o familie cu rang, iar cariera lor a cunoscut o ascensiune majoră în curtea principilor Transilvaniei, câștigând titlul de baroni, apoi conți din partea regelui Leopold. Genealogia lor documentează relații de rudenie și legătura de descendență cu numeroase familii de aristocrați. Astfel familia Bánffy se regăsește pe aceste meleaguri încă din timpul descălecatului maghiarilor, familia Zichy a fost recompensată în 1347 cu o cetate regală de către regele Ludovic I, iar unul dintre strămoșii Béldi fusese cavaler al regelui Sigismund în secolul al XIV-lea. Cartea cuprinde numeroase tematici, cum ar fi funcțiile deținute de membrii familiei, domeniile dobândite, administrarea acestora, obiceiurile de căsătorie, metodele de distracție în timpul iernii, apoi momentele de cotitură din istoria lor - incluzând ștergerea iobăgiei, schimbarea administrației de stat, reforma agrară, apoi perioada comunistă, care a urmărit lichidarea lor totală -, respectiv credința și etica, moralul lor, care i-au asigurat de fapt supraviețuirea de-a lungul timpului. Acestea sunt cele care ghidează și astăzi traiul și activitățile privind salvarea și transmiterea valorilor celor care s-au întors acasă.

Volumul integral (cu rezumat în limba română și engleză) poate fi consultat [aici](#).

Halász Péter: „Ninc ki gondot üszeljen ránk...” Néprajzi tanulmányok, dolgozatok a moldvai magyarok hagyományos műveltségéről. [Studii de etnografie despre cultura tradițională a maghiarilor din Moldova] (Dissertationes Ethnographicæ Transylvanicæ.) Editat de Jakab Albert Zsolt. Kolozsvár - Budapest: Kriza János Néprajzi Társaság - Néprajzi Múzeum, 2020. 440 p.

Lucrările incluse în volumul de față se grupează în patru capitole majore. Prima treime se referă la peisajul moldovenesc și la istoria maghiarilor de pe acele meleaguri, abordând subiecte ca personajul lui Sf. Ladislau în tradiția orală a localnicilor, relațiile războiului de independență al lui Rákóczi cu Moldova, respectiv istoria locală a opt așezări de origine maghiară. A doua parte prezintă câteva aspecte din viața cotidiană și sărbătorile ceangăilor, cum ar fi culesul produselor din natură, amintirile apiculturii tradiționale, afânatul pe pășunile naturale, socializarea copiilor în munca de zi cu zi, schimbările elementelor sistemului țărănesc de valori, variantele alegerii miresei și a nunții din localitatea Lespezi, respectiv rolul ritual al bățului decorat cu flori cu ocazia nunții. Volumul se încheie cu o secțiune care oferă cititorului analiza a opt volume referitoare la maghiarii din Moldova, respectiv o selecție de scrieri cu privire la diferitele cercetări etnografice legate de subiectul principal al acestui volum, pe diferite locații, instituții sau persoane.

Volumul integral (cu cuprins în limba română și engleză) poate fi vizualizat [aici](#).

Hausleitner, Mariana: *Eine Atmosphäre von Hoffnung und Zuversicht. Hilfe für verfolgte Juden in Rumänien, Transnistrien und Nordsiebenbürgen. 1941-1944.* [O atmosferă de speranță și încredere. Ajutorul acordat evreilor persecutați din România, Transnistria și nordul Transilvaniei. 1941-1944]. Lukas Verlag für Kunst- und Geistesgeschichte, 2020. 296 p.

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, evreii au fost supuși persecuțiilor autorităților române aliate Germaniei naziste, transpuse în măsuri legislative antievreiești, deprivări de drepturi, exproprieri și pogromuri, deportări și ucideri în masă. În același timp, au avut loc acte salvatoare individuale pentru ajutorarea victimelor. Acest volum îi prezintă pentru prima dată cititorilor pe acești salvatori care au acționat de multe ori în anonim, cu riscul propriei vieți. Încă din 1944, evrei supraviețuitori au fost ajutați să emigreze din România navigând spre Palestina. Mulți dintre salvatori au fost închiși în temnițele comuniste; doar unii au

supraviețuit. Meritele lor au fost ulterior recunoscute.

Pentru mai multe informații accesați pagina web a editurii, [aici](#).

Metin Omer: *Emigrarea turcilor și tătarilor din România în Turcia între cele două Războaie Mondiale. Târgoviște: Editura Cetatea de Scaun, 2020. 428 p.*

Lucrarea abordează emigrarea turcilor și tătarilor din România în Turcia, un fenomen care a influențat demografia Dobrogei, relațiile româno-turce și evoluția comunității turce și tătare. Ea oferă perspectiva oficialilor turci, a celor români, dar și o viziune din interior, a emigranților, autorul apelând la surse din arhivele turcești, românești, presa în limbile turcă și română, fiind incluse și interviuri cu membri ai comunității turcă și tătară.

Volumul este structurat în patru părți: I. De la parte a sistemului millet-urilor otomane la cetățeni români; II. Integrare sau emigrare; III. Emigrarea în relațiile româno-turce; IV. Procesul de așezare în Turcia.

Cartea beneficiază de un Cuvânt-înainte semnat de prof. univ dr. Hakan Kırımlı de la Universitatea „Bilkent” din Ankara. Acesta subliniază că dintre emigranții din Balcani care s-au stabilit în Republica Turcia, „un loc important îl au emigranții din România” (Romanya göçmenleri), aceștia având „o contribuție importantă la dezvoltarea Turciei”. În pofida acestui fapt, emigrarea în cauză „nu a fost analizată de specialiștii din cele două țări la nivelul și profunzimea pe care le merită”, lucrarea dr. Metin Omer fiind însă o excepție, având de-a face cu „un demers științific unic în domeniu”.

Pentru mai multe informații accesați pagina web a editurii, [aici](#).

Sorescu-Marinković, Annemarie - Thede Kahl - Biljana Sikimić (eds.): *Boyash Studies. Researching "Our People". [Studiul băieșilor. Cercetând „oamenii noștri”]. Berlin: Frank & Timme Verlag, 2020. 466 p.*

Băieșii, cunoscuți ca rudari sau lingurari, care se numesc pe ei înșiși „oamenii noștri”, constituie un grup etnic care trăiește astăzi în comunități împrăștiate prin Balcani, Europa Centrală și de Est, dar și în America. Ceea ce unește aceste comunități dispersate este limba lor maternă - limba română, ocupația tradițională (sau memoria acesteia), originea istorică comună și faptul că populația majoritară îi consideră țigani/romi. Un subiect de cercetare marginal până acum, stând la intersecția dintre studiul romilor și studiile românești, studiul băieșilor reprezintă un domeniu interdisciplinar care se ocupă de experiențele băieșilor de-a lungul timpului în România și în alte locuri unde s-au stabilit. Editorii volumului de față intenționează să marcheze două secole de interes științific în studiul băieșilor prin prezentarea cercetărilor derulate în diferite domenii, parcurgând literatura existentă și aducând noi cercetări în prim plan.

Mai multe informații, inclusiv cuprinsul volumului, găsiți pe pagina web a editurii, [aici](#).

▪ proiecte, rapoarte de cercetare

The Armenian Diaspora Survey [Ancheta diasporei armene], Armenian Institute

Proiectul este coordonat de către Institutul Armean, o organizație fondată în 2001 la Londra. Ancheta diasporei armene - prima din seria de anchete din cadrul unui proiect planificat pe trei ani - a fost realizată în comunități armene din patru țări: Argentina, Republica Libaneză, Canada (Montreal) și România (la București, Constanța, Bacău, Botoșani, Iași, Gherla și Cluj-Napoca). Ancheta a fost derulată în cursul anului 2019 și au fost implicați în total 3000 de respondenți, eșantionul pe România fiind compus din 244 de persoane. Cercetarea oferă o imagine a diasporei contemporane armene prin studiul opiniei publice referitoare la identitate, limbă și cultură, angajamentul față de comunitate și relațiile cu Armenia.

Baza de date și raportul de cercetare integral pot fi vizualizate [aici](#).

noutăți

În cercetarea minorităților naționale din România
decembrie 2020 - ianuarie 2021

Acces la periodice digitizate maghiare

Încă din 2019, în cadrul unui proiect de digitizare, Institutul de Cercetare a Minorităților (Budapesta), în colaborare cu baza de date [Arcanum](#) realizează digitizarea periodicelor maghiare apărute în afara Ungariei. În cadrul acestui proiect a fost elaborat un catalog care conține atât datele, cât și linkul la 420 de periodice care apar în baza de date Arcanum și în alte baze de date. Dintre acestea mai mult de 130 de titluri sunt din România, perioada apariției acoperind un interval de la sfârșitul secolului al XIX-lea până în zilele noastre. Catalogul a fost realizat de către Timár Norbert și Bárdi Nándor. Catalogul cu un motor de căutare complex poate fi accesat [aici](#).

▪ anunțuri

A fost relansată ***Balkanologie. Revue française d'études pluridisciplinaires sur les Balkans***, revista Asociației Franceze de Studii despre Balcani (Association française d'études sur les Balkans, AFEbalk), dedicată cercetărilor în domeniul științelor umaniste și sociale despre spațiul Europei de Sud-Est. În 2020, după câțiva ani de întrerupere, membrii fostei echipe editoriale au decis să relanseze activitățile AFEbalk și publicarea *Balkanologie*. [Primul număr](#) al revistei îl omagiază pe antropologul Vintilă Mihăilescu. Propunerile de articole de cercetare și recenziile de carte, în limba franceză sau engleză, pot fi trimise la adresa balkanologie@gmail.com

▪ despre buletinul informativ Noutăți

Scopul proiectului este colectarea și difuzarea informațiilor despre lucrările științifice recent apărute în domeniul cercetării minorităților naționale din România, respectiv evenimentele de importanță majoră din această arie. Lucrările științifice și evenimentele incluse în acest buletin informativ nu constituie o listă completă.

Cei interesați să coopereze la realizarea buletinului informativ sunt rugați să ne contacteze la adresa: centru.doc@ispmn.gov.ro.

Abonați-vă la buletinele informative ISPMN [aici](#).